

VYRIAUSIOJI TARNYBINĖS ETIKOS KOMISIJA

SPRENDIMAS DĖL STASIO MEKŠĖNO

2019 m. rugsėjo 11 d. Nr. KS-203
Vilnius

Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (toliau – Komisija): Komisijos pirmininkas Edmundas Sakalauskas, nariai Virginijus Kanapinskas, Saulius Katuoka, Dalia Paulauskaitė ir Antanas Šenavičius, įvertinusi tyrimo dėl Rokiškio rajono savivaldybės tarybos (toliau – Taryba) nario Stasio Mekšėno elgesio atitikties Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo (toliau – Įstatymas) nuostatomis medžiaga, n u s t a t ė:

Nagrinėjimo pagrindas ir dalykas

Komisija pradėjo tyrimą nepritarusi Tarybos Etikos komisijos tyrimo dėl Stasio Mekšėno elgesio išvadai. Komisija gavo informacijos, kad šis politikas atstovavo Rokiškio miesto bendruomenei „Velykalis“ (toliau – ir Velykainio bendruomenė) pristatydamas asociacijos parengtą projektą „100-mečio kartos“, o šiam projektui finansuoti skirtas Rokiškio rajono savivaldybės biudžeto lėšas panaudojo įsigyti prekių iš savo sutuoktinės valdomos UAB „Rokdeitoma“.

Atsižvelgusi į tai, Komisija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo 25 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatomis, nusprendė pavesti Tarybos Etikos komisijai įvertinti Stasio Mekšėno elgesį ir nustatyti, ar politikas, Rokiškio rajono savivaldybės administracijoje galbūt atstovaudamas Velykainio bendruomenės interesams, nepažeidė Įstatymo 12 straipsnio 2 dalies nuostatų, taip pat ar dalyvaudamas Tarybos posėdžiuose sprendžiant klausimus, susijusius su minėtosios asociacijos parengtu projektu ir jo finansavimu, nepažeidė Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto bei 11 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatų.

Vykdydamas Komisijos pavedimą, Tarybos Etikos komisijos pirmininkas pateikė pranešimą, kuriame nurodė, kad Stasys Mekšėnas, dalyvaudamas Tarybos posėdyje sprendžiant klausimą dėl finansavimo skyrimo jo atstovaujamai Velykainio bendruomenei, vykdančiai projektą „100-mečio kartos“, Įstatymo nuostatų nepažeidė. Toks sprendimas grindžiamas aplinkybe, kad bendruomenė nevykdo komercinės veiklos, o už joje einamas pareigas Stasys Mekšėnas negauna atlygio.

Atsižvelgusi į galiojančią teisinį reguliavimą, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktiką ir nustatytų faktinių aplinkybių visumą, Komisija, vadovaudamasi Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo 25 straipsnio 5 dalies ir Įstatymo 22 straipsnio 3 dalies nuostatomis, nusprendė pripažinti, kad pateiktas teisinis vertinimas neatitinka Įstatymo nuostatų ir Tarybos nario Stasio Mekšėno elgesio tyrimą atlikti pati.

Vadovaudamasi Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo 17 straipsnio 2 punkto, 20 straipsnio, 28 straipsnio 1 ir 5 dalių nuostatomis, Komisija pradėjo tyrimą, kurio metu vertino, ar Stasys Mekšėnas, Rokiškio rajono savivaldybės administracijoje galbūt atstovaudamas asociacijos

„Velykalis“ interesams, nepažeidė Įstatymo 12 straipsnio 2 dalies nuostatų. Be to, ar, dalyvaujantis Tarybos posėdžiuose sprendžiant klausimus, susijusius su minėtosios asociacijos parengtu projektu ir jo finansavimu, nepažeidė Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto bei 11 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatų.

Atlikdama Įstatymo nuostatų laikymosi kontrolę, Komisija, vadovaudamasi Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo 17 straipsnio 1 punkto ir 18 straipsnio 1 dalies 12 punkto nuostatomis, patikrino, kaip politikas vykdo Įstatyme įtvirtintą pareigą deklaruoti privačius interesus. Sugretinusi Stasio Mekšėno pateiktos privačių interesų deklaracijos duomenis su atliekamo tyrimo metu iš kitų institucijų gautais duomenimis, Komisija, vadovaudamasi Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo 28 straipsnio 1 ir 5 dalių nuostatomis, nusprendė įvertinti ir papildomai paaiškėjusias naujas aplinkybes: ar Tarybos narys Stasys Mekšėnas, privačių interesų deklaracijoje nepateikęs informacijos apie narystę ir pareigas asociacijoje „Senas grafas“ bei Rokiškio miesto vietos veiklos grupėje, nepažeidė privačių interesų deklaravimą reglamentuojančių Įstatymo II skirsnio nuostatų.

Pagal Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo 23 straipsnio 1 dalį, Komisija vertina galbūt Įstatymo nuostatas pažeidžiančias Stasio Mekšėno veikas, padarytas per pastaruosius trejus metus nuo pranešimo gavimo dienos.

Nustatytos faktinės aplinkybės

1. Savivaldybės tarybos narys yra Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo nustatyta tvarka savivaldybės nuolatinių gyventojų išrinktas savivaldybės bendruomenės atstovas. Tarybos narys visas valstybės politiko ir savivaldybės bendruomenės atstovo teises įgyja po to, kai prisielia Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo nustatyta tvarka (šio įstatymo 11 straipsnio 5 dalis ir 22 straipsnio 1 dalis). Tarybos nario pareigas Stasys Mekšėnas pradėjo eiti nuo 2015 m. birželio 11 dienos. Pakartotinai išrinktas 2019 m. kovo 3 d. savivaldybių tarybų rinkimuose.

2. Pradėjęs eiti Tarybos nario pareigas, Stasys Mekšėnas 2015 m. liepos 7 d. pateikė privačių interesų deklaraciją, kurią tikslino 2019 m. balandžio 30 dieną.

3. Lietuvos Respublikos Juridinių asmenų registro duomenimis, Stasys Mekšėnas dalyvauja (dalyvavo) asociacijų veikloje:

3.1. nuo 2003 m. gegužės 15 d. – Rokiškio rajono tinklinio sporto klubo „Senas grafas“ tarybos narys. Šias pareigas, minėtojo klubo prezidento teigimu, Tarybos narys ėjo iki 2019 m. liepos 15 d., bet privačių interesų deklaracijoje ryšys su asociacija nebuvo atskleistas;

3.2. nuo 2015 m. liepos 28 d. – Rokiškio miesto vietos veiklos grupės vadovas, jo paties prašymu iš šių pareigų atleistas 2018 m. kovo 22 d. visuotinio asociacijos narių susirinkimo posėdyje. Privačių interesų deklaracijoje minėtųjų pareigų Stasys Mekšėnas nebuvo nurodęs;

3.3. nuo 2007 m. rugpjūčio 30 d. – Velykainio bendruomenės vadovas. Duomenis apie narystę asociacijoje politikas teikia nuo 2015 m. liepos 7 dienos.

4. Kaip Velykainio bendruomenės vadovas Rokiškio rajono savivaldybės administracijai Stasys Mekšėnas teikė įvairaus pobūdžio prašymus ir, atstovaudamas asociacijos interesams, su institucija sudarė sandorius:

4.1. 2017 m. sausio 10 d. prašymas skirti 5 000 Eur paramą Europos paplūdimio tinklinio čempionatui rengti;

4.2. 2017 m. gegužės 31 d. prašymas gatvėje ties gyvenamaisiais namais Kalnų g. 45 ir 36 Rokiškyje įrengti greičio mažinimo kalnelius;

4.3. 2017 m. liepos 17 d. prašymas teikti padėkos raštus Rytų Europos vyrų paplūdimio tinklinio čempionato dalyviams;

4.4. 2018 m. balandžio 10 d. paraiška projektui „Tarptautinės Rytų ir Vakarų Europos vyrų paplūdimio tinklinio varžybos, skirtos Lietuvos Respublikos Nepriklausomybės 100-mečiui ir karaliaus Mindaugo karūnavimo dienai paminėti“ finansuoti (prašyta suma – 6 482 Eur);

4.5. 2018 m. gegužės 29 d. sutartis Nr. VS-185 Tarptautinėms Rytų ir Vakarų Europos vyrų paplūdimio tinklinio varžyboms, skirtoms Lietuvos Respublikos Nepriklausomybės 100-mečiui ir karaliaus Mindaugo karūnavimo dienai paminėti, finansuoti;

4.6. 2018 m. liepos 12 d. prašymas skirti dalinį finansavimą (5 169 Eur) asociacijos organizuojamam konkursui „Mes – bendruomenė“ (projektas „100-mečio kartos“);

4.7. 2018 m. rugsėjo 7 d. sutartis Nr. DS-574 dėl projekto „100-mečio kartos“ dalinio finansavimo;

4.8. 2018 m. gruodžio 10 d. prašymas pritarti asociacijos su Rokiškio rajono savivaldybės administracija sudarytai bendradarbiavimo sutarčiai, kurios pagrindu bendruomenė galėtų sodinti medžius, įrengti dirbtinį vandens telkinį ir kitus objektus sklype V. Lašo g. 8, Rokiškyje;

4.9. 2018 m. rugsėjo 12 d. prašymas gatvei, esančiai tarp Kalnų ir Sporto g., suteikti Velykainio g. pavadinimą.

5. 2018 m. liepos 27 d. Tarybos posėdyje buvo svarstomas sprendimo „Dėl Rokiškio rajono savivaldybės tarybos 2018 m. kovo 5 d. sprendimo Nr. TS-35 „Dėl Rokiškio rajono savivaldybės biudžeto 2018 m. patvirtinimo“ dalinio pakeitimo“ projektas. Minėtuju sprendimo projektu nauja redakcija išdėstytas 2018 m. savivaldybės planuojamų vykdyti projektų, kuriems reikalingas prisidėjimas, sąrašas (8 priedas). Šio dokumento 37 numeriu pažymėtoje grafoje įvardyta Stasio Mekšėno vadovaujamos Velykainio bendruomenės projektui „100-mečio kartos“ numatoma skirti savivaldybės biudžeto lėšų suma. Šio Tarybos sprendimo svarstymo ir priėmimo procedūrose dalyvavo ir Stasys Mekšėnas. Duomenų, kad politikas būtų teikęs nusišalinimą nuo šio klausimo, nėra.

Stasio Mekšėno paaiškinimas

Apie pradėtą elgesio tyrimą Komisija Stasį Mekšėną informavo 2019 m. gegužės 6 d. raštu Nr. S-1817-(1.2) ir 2019 m. birželio 27 d. raštu Nr. S-2449-(1.2). Vadovaudamasi Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 27 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Komisija prašė pateikti išsamų minėtuose raštuose nurodytų aplinkybių paaiškinimą raštu ir, esant galimybei, duomenis pagrindžiančių dokumentų kopijas. Stasio Mekšėno rašytinio paaiškinimo Komisijoje nėra gauta.

2019 m. rugsėjo 11 d. Komisijos posėdyje Stasys Mekšėnas patvirtino, kad atsisakė pareigų asociacijoje Rokiškio rajono tinklinio sporto klube „Senas grafas“ ir Rokiškio miesto vietos veiklos grupėje. Teigė nežinojęs, kad turėjo pareigą šiuos duomenis nurodyti privačių interesų deklaracijoje, bet pripažino, kad tokios informacijos Įstatymo nustatyta tvarka ir terminais nebuvo pateikęs.

Pasisakydamas dėl dalyvavimo 2018 m. liepos 27 d. Tarybos posėdyje paaiškino, kad nežinojo, jog aptariamam Tarybos sprendimu buvo numatoma skirti finansavimą jo vadovaujamos Velykainio bendruomenės vykdomam projektui. Teigė, esą Tarybos posėdžio metu ši aplinkybė nebuvo paskelbta. Jeigu būtų tai žinojęs, tikrai būtų nusišalinęs nuo tokio interesų konflikto keliančio klausimo svarstymo ir priėmimo procedūrų.

Be kita ko, Stasys Mekšėnas teigė nežinojęs, kad jam, kaip valstybinėje tarnyboje dirbančiam asmeniui, yra taikomas Įstatyme numatytas atstovavimo apribojimas. Taigi nemanė, kad Rokiškio rajono savivaldybės administracijoje atstovaudamas Velykainio bendruomenės interesams gali pažeisti Įstatymo nuostatas.

Nurodė, kad Tarybos narys yra jau trečią kadenciją.

Teisinis veikos vertinimas ir motyvai

1. Dėl privačių interesų deklaravimo

Įstatymu siekiama suderinti valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų privačius ir visuomenės viešuosius interesus, užtikrinti, kad priimant sprendimus pirmenybė būtų teikiama

viešiesiems interesams, įtvirtinti priimamų sprendimų nešališkumą ir užkirsti kelią atsirasti bei plisti korupcijai valstybinėje tarnyboje (Įstatymo 1 straipsnis). Įgyvendindami šiuos tikslus valstybinėje tarnyboje dirbantys asmenys privalo laikytis visų Įstatymo reikalavimų, įskaitant ir pareigą deklaruoti privačius interesus (Įstatymo 3 straipsnio 2 dalis).

Privačių interesų deklaravimą reglamentuoja Įstatymo II skirsnis. Įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad privatūs interesai privalo būti deklaruojami Įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka pateikiant privačių interesų deklaraciją. Įstatymo 5 straipsnio 1 dalyje nurodytas deklaracijų pateikimo būdas (elektroninėmis priemonėmis, Komisijos nustatyta tvarka) ir terminas (per 30 kalendorinių dienų nuo asmens išrinkimo, priėmimo ar paskyrimo į pareigas dienos). Toks pat terminas nustatytas ir privačių interesų deklaracijai patikslinti (Įstatymo 7 straipsnio 1 dalis).

Įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje reglamentuotas privačių interesų deklaracijos turinys, t. y. duomenys, kurie privalo būti nurodomi privačių interesų deklaracijoje. Įstatyme numatyta imperatyvi pareiga pateikti šiuos savo ir sutuoktinio, sugyventinio, partnerio duomenis:

1) vardą, pavardę, asmens kodą, valstybinio socialinio draudimo pažymėjimo numerį, darbovietę (darbovietes) ir pareigas;

2) juridinį asmenį, kurio dalyvis jis ar jo sutuoktinis, sugyventinis, partneris yra;

3) individualiąją veiklą, kaip ji apibrėžta Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme;

4) narystę ir pareigas įmonėse, įstaigose, asociacijose ar fonduose, išskyrus narystę politinėse partijose ir profesinėse sąjungose;

5) per paskutinius 12 kalendorinių mėnesių gautas dovanas (išskyrus artimų asmenų dovanas), jeigu dovanų vertė didesnė negu 150 eurų;

6) informaciją apie per paskutinius 12 kalendorinių mėnesių sudarytus ir kitus galiojančius sandorius, jeigu sandorio vertė didesnė negu 3 000 eurų;

7) artimus asmenis ar kitus jam žinomus asmenis arba duomenis, dėl kurių gali kilti interesų konfliktas (*pagal iki 2015 m. gruodžio 31 d. galiojusią Įstatymo redakciją: „artimus asmenis ar kitus jam žinomus asmenis arba duomenis, dėl kurių, deklaruojančiojo nuomone, gali kilti interesų konfliktas“*).

Taigi Stasys Mekšėnas, tapęs Tarybos nariu, tuo metu galiojusios Įstatymo redakcijos nustatyta tvarka ir terminais privalėjo pateikti privačių interesų deklaraciją, joje atskleisdamas visus Įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje nurodytus duomenis, tarp jų ir informaciją ne tik apie vadovavimą Velykainio bendruomenei, bet ir pareigas Rokiškio rajono tinklinio sporto klube „Senas grafas“. Atsiradus naujų Įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje išvardytų duomenų, politikas turėjo pareigą per 30 kalendorinių dienų nuo duomenų pasikeitimo ar naujų atsiradimo patikslinti privačių interesų deklaraciją, joje pateikdamas informaciją apie vadovavimą Rokiškio miesto vietos veiklos grupei.

Atliekamo tyrimo metu nustatyta, kad Stasys Mekšėnas pradėjo dalyvauti Rokiškio rajono tinklinio sporto klubo „Senas grafas“ veikloje dar iki tapdamas Tarybos nariu, bet informacijos apie tai pirminėje privačių interesų deklaracijoje neatskleidė. Be to, politikas Įstatymo nustatytais terminais nepatiksino privačių interesų deklaracijos naujais duomenimis apie vadovavimą Rokiškio miesto vietos veiklos grupei. Nors pareiga privačių interesų deklaracijoje pateikti informaciją apie narystę ir pareigas asociacijose Stasiui Mekšėnui buvo žinoma (tai įrodo faktas, kad duomenis apie ryšius su Velykainio bendruomene politikas nurodė dar pirminėje privačių interesų deklaracijoje), bet tuo metu aktuali informacija apie pareigas Rokiškio rajono tinklinio sporto klube „Senas grafas“ ir Rokiškio miesto vietos veiklos grupėje vis dėlto nebuvo atskleista.

Įstatymo nuostatų pažeidimui konstatuoti pakanka nustatyti faktą, kad valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo, turėjęs pareigą veikti atitinkamu būdu, nagrinėjamoju atveju – pateikti privačių interesų deklaraciją atskleidžiant joje visus deklaruotinus duomenis ir per 30 kalendorinių dienų ją patikslinti, šios prievolės nustatytais terminais nebuvo įvykdęs.

Komisijos sprendimo priėmimo metu Komisijos veiklą reglamentuojantys teisės aktai nenumato prevencinių priemonių (priminimo, įspėjimo ir pan.) taikymo, nes tokie veiksmai prieštarautų teisingumo, sąžiningumo ir proporcingumo principams. Įstatymai negali nustatyti tokio teisinio reglamentavimo, kuriam esant vieni asmenys būtų nepagrįstai išskirti iš kitų asmenų (šiuo atveju – iš privačius interesus deklaruojančių sąžiningai, laiku ir tinkamai).

2. Dėl viešųjų ir privačių interesų konflikto situacijos

Įstatymas įpareigoja valstybinėje tarnyboje dirbančius asmenis nešališkai, sąžiningai ir tinkamai atlikti savo tarnybines pareigas, t. y. teisės aktų nustatyta tvarka ir priemonėmis vengti interesų konflikto ir elgtis taip, kad net nekiltų abejonių, jog toks konfliktas yra (Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktai). Tokiems asmenims Įstatymas draudžia dalyvauti rengiant, svarstant ar priimant sprendimus arba kitaip paveikti sprendimus, kurie gali sukelti interesų konfliktą (Įstatymo 11 straipsnio 1 dalis), – situaciją, kai valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo atlikdamas pareigas privalo priimti ar dalyvauti priimant sprendimą, susijusį su jo privačiais interesais (Įstatymo 2 straipsnio 4 dalis). Privatūs interesai Įstatymo apibrėžiami kaip asmens, dirbančio valstybinėje tarnyboje (ar jam artimo asmens), asmeninis turtinis ar neturtinis suinteresuotumas, galintis turėti įtakos sprendimams atliekant tarnybines pareigas (Įstatymo 2 straipsnio 2 dalis).

Būdamas interesų konflikto situacijoje, asmuo turi vadovautis Įstatymo 11 straipsnio 2 dalies nuostata, t. y. privalo informuoti savo tiesioginį vadovą ar institucijos vadovo įgaliotą atstovą, arba kolegialią valstybės ar savivaldybės instituciją, kurios nariu jis yra, ir asmenis, kurie kartu dalyvauja rengiant, svarstant ar priimant sprendimą, apie esamą interesų konfliktą, pareikšti nusišalinimą ir jokia forma nedalyvauti tolesnėse procedūrose. Nusišalinimas yra asmeninė kiekvieno valstybinėje tarnyboje dirbančio asmens pareiga. Iškilus realaus ar menamo interesų konflikto situacijai asmuo aktyviais ir aiškiais veiksmais privalo nusišalinti ir nedalyvauti jokiose klausimo, susijusio su jo privačiais interesais, svarstymo procedūrose.

Remiantis atlikto tyrimo medžiaga nustatyta, kad Stasys Mekšėnas sprendė Rokiškio rajono savivaldybės biudžeto pakeitimo klausimus – dalyvavo Tarybos posėdyje svarstant ir priimant 2018 m. liepos 27 d. sprendimą, kurio projekte nauja redakcija buvo išdėstytas savivaldybės planuojamų vykdyti projektų, kuriems reikalingas prisidėjimas, sąrašas. Šio dokumento 37 numeriu pažymėtoje grafoje įvardyta ir Stasio Mekšėno vadovaujamos Velykalnio bendruomenės projektui „100-mečio kartos“ numatoma skirti savivaldybės biudžeto lėšų suma, bet Stasys Mekšėnas nuo šio Tarybos sprendimo svarstymo ir priėmimo procedūrų nusišalino.

Nagrinėjamoju atveju, dalyvaudamas svarstant ir priimant sprendimus, tiesiogiai susijusius su vadovaujama asociacija „Velykalnis“, Stasys Mekšėnas neabejotinai pateko į viešųjų ir privačių interesų konflikto situaciją. Dalyvavimą (narystę) ir pareigas įmonėse, įstaigose ir asociacijose Įstatymas nurodo esant privačiu valstybinėje tarnyboje dirbančio asmens interesu (6 straipsnio 1 dalies 4 punktas), kurį privalu ne tik nustatyta tvarka deklaruoti, bet ir vykdyti visas kitas iš šios interesų konflikto galinčios sukelti aplinkybės išplaukiančias Įstatymo prievoles, tarp jų – pareigą nusišalinti.

Pagrindinis asociacijos tikslas – koordinuoti jos narių veiklą, sprendžiant visiems nariams bendrus, aktualius klausimus ir problemas. Vienas iš pagrindinių asociacijos uždavinių – atstovavimas savo narių interesams ir jų gynimas įvairiose valstybinėse institucijose, įstaigose bei organizacijose. Todėl, Komisijos nuomone, asociacijos narys, tuo labiau jos vadovas, spręsdamas su atstovaujama asociacija susijusius klausimus negali išlikti objektyvus ir nešališkas. Nėra pagrindo abejoti, kad pareigas valstybinėje tarnyboje einančio asmens narystė (pareigos) asociacijoje suvokiama kaip privataus intereso buvimas (*Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. lapkričio 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-1422/2010, 2012 m. sausio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-30/2012*). Pabrėžtina, kad sąsajas su asociacijos „Velykalnis“ veikla kaip privatų interesą Stasys Mekšėnas aptariamo Tarybos sprendimo priėmimo metu buvo nurodęs

privačių interesų deklaracijoje. Taigi ši situacija atitinka Įstatymo 2 straipsnio 4 dalyje įtvirtintą interesų konflikto apibrėžtį.

Lietuvos administraciniai teismai ne kartą konstatavo, kad Įstatymo reikalavimai yra formalaus pobūdžio, todėl vertinant, ar valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo juos vykdė tinkamai, nebūtina nustatinėti, ar iš atitinkamų sprendimų jis turėjo ir asmeninės naudos, ar sprendimo rezultatas galėtų būti kitoks, jeigu būtų priimtas jam nedalyvaujant (*Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. lapkričio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁴-844/07*).

Įstatymo nuostatų tikslas yra prevencija, todėl šio įstatymo pažeidimui kvalifikuoti pakanka nustatyti, jog priimdamas sprendimą valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo nepasielgė taip, kad nekiltų abejonių, jog toks konfliktas egzistuoja. Net ir asmeniui nenaudingas sprendimas gali sukelti interesų konfliktą kaip asmens, dirbančio valstybės tarnyboje, galimas šališkumas priimant sprendimus, jo teigiamas ar neigiamas nusistatymas, todėl priimant sprendimus privaloma vengti net šališkumo regimybės. Toks teisės aiškinimas grindžiamas Įstatymo 1 straipsnyje įtvirtinta šio Įstatymo paskirtimi – užtikrinti priimamų sprendimų nešališkumą (*Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. lapkričio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A²⁶¹-3154/2011*).

Vadinasi, visiškai nesvarbu, koks buvo minėtojo Tarybos sprendimo priėmimo rezultatas. Svarbu tai, kad Stasio Mekšėno veikloje formaliai egzistavo aplinkybė (jo suinteresuotumas tinkamai atstovauti asociacijos narių interesams, siekti įgyvendinti pagrindinius bendruomenės tikslus bei rūpintis jos gerove), kuri, susiklosčius tam tikroms tarnybinės veiklos aplinkybėms (būtinybė Tarybos posėdyje spręsti klausimą dėl Rokiškio rajono savivaldybės biudžeto pakeitimo), tapo interesų konflikto priežastimi, atsiribojant nuo bet kokių tokiu sprendimu sukurtų padarinių vertinimo.

Komisija neabejoja Stasio Mekšėno vadovaujamos bendruomenės „Velykalnis“ įgyvendinamų iniciatyvų nauda, bet šios veiklos turi būti atliekamos tokiais būdais, kurie nekeltų abejonių dėl interesų konflikto, kaip to reikalauja Įstatymo 3 straipsnio 2 punkto nuostatos. Net ir objektyviai egzistuojantis viešasis interesas savaime nereiškia, kad sprendimo priėmimui neturi įtakos jokie pašaliniai interesai. Įstatyme aiškiai nustatyta, kad asmeniui, dirbančiam valstybinėje tarnyboje, draudžiama dalyvauti rengiant, svarstant ar priimant sprendimus arba kitaip paveikti sprendimus, kurie sukelia interesų konfliktą (Įstatymo 11 straipsnio 1 dalis). Vadinasi, sprendimas gali būti grindžiamas bendruoju visuomeniniu interesu, bet kartu gali būti veikiamas ir privataus intereso, nuo kurio įtaką Įstatymas ir saugo.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra pasisakęs, kad „<...> egzistuoja tam tikrų valstybinėje tarnyboje dirbančio asmens pareigų priešprieša. Viena vertus, toks asmuo turi pareigą vykdyti savo tiesiogines funkcijas. Kita vertus, toks asmuo taip pat turi pareigą vengti interesų konflikto. Kaip turi būti išsprendžiama ši valstybinėje tarnyboje dirbančio asmens pareigų priešprieša, būtent ir yra numatyta Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatyme. Pagal šio įstatymo 11 straipsnio 1 ir 2 dalis, minėta pareigų priešprieša yra sprendžiama suteikiant viršenybę pareigai vengti interesų konflikto“ (*2010 m. lapkričio 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A442-1422/2010*).

Būdamas interesų konflikto situacijoje, Stasys Mekšėnas turėjo vadovautis Įstatymo 11 straipsnio 2 dalies nuostata ir nusišalinti nuo dalyvavimo tolesnėje procedūroje. Duomenų, kad Tarybos narys būtų pareiškęs nusišalinimą, nėra. Be to, Įstatymo 11 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad valstybinėje tarnyboje dirbančiam asmeniui, atsidūrusiam viešųjų ir privačių interesų konflikto situacijoje, institucijos vadovas ar jo įgaliotas atstovas teikia rašytines išankstines rekomendacijas, nuo kokių sprendimų rengimo, svarstymo ar priėmimo jis privalo nusišalinti. Šios rekomendacijos, remiantis metinėmis deklaracijomis arba asmens prašymu, yra sudaromos konkrečiai situacijai, tačiau nesama duomenų apie tai, kad Stasys Mekšėnas būtų kreipęsis į Rokiškio rajono savivaldybės merą (ar jo įgaliotą atstovą), prašydamas tokias rekomendacijas pateikti.

Apibendrinant pasakytina, kad Stasys Mekšėnas tarnybinėje veikloje neišvengė interesų konflikto, paremto asmeniniu politiko suinteresuotumu tinkamai atstovauti Velykalnio bendruomenės narių interesams, siekti įgyvendinti pagrindinius asociacijos tikslus ir rūpintis jos

gerove. Komisija nekvestionuoja minėtosios bendruomenės veiklų naudos ir reikšmės, vis dėlto sprendimas dėl savivaldybės biudžeto lėšų skyrimo asociacijos vykdomam projektui turėjo būti priimtas jos vadovui nedalyvaujant. Stasio Mekšėno dalyvavimas veikiausiai nebūtų turėjęs lemiamos reikšmės minėtojo sprendimo priėmimui, bet nusišalindamas nuo jo svarstymo ir priėmimo procedūrų politikas būtų išsklaidęs bet kokias visuomenei kylančias abejones dėl veikimo interesų konflikto situacijoje.

3. Dėl atstovavimo asociacijos interesams

Įstatymo 12 straipsnyje nustatyti teisės atstovauti apribojimai. Šio straipsnio 2 dalis nustato, kad asmuo, dirbantis valstybinėje tarnyboje, negali atstovauti privačioms grupėms ar asmenims ir ginti jų interesų valstybės ar savivaldybių institucijose, išskyrus atvejus, kai jie veikia kaip atstovai pagal įstatymą. Minėtojo Įstatymo straipsnio 3 dalis numato, kad Įstatymo 12 straipsnio 1 ir 2 dalyse išvardytų apribojimų išimtis konkrečiu atveju gali nustatyti atitinkamos institucijos vadovas ar jo įgaliotas atstovas. Sprendimas apie išimties taikymą turi būti viešai paskelbtas.

Remiantis tyrimo metu surinkta medžiaga nustatyta, kad Rokiškio rajono savivaldybės administracijai teikdamas įvairaus pobūdžio prašymus ir su institucija sudarydamas sutartis dėl finansavimo skyrimo Stasys Mekšėnas atstovavo Velykalnio bendruomenės interesams. Komisijai nėra pateikta duomenų, patvirtinančių, kad Rokiškio rajono savivaldybės meras ar jo įgaliotas asmuo būtų nustatęs Stasiui Mekšėnui Įstatymo 12 straipsnio 3 dalyje minimas ribojimų atstovauti išimtis ar kad pats Tarybos narys būtų kreipęsis dėl tokių išimčių nustatymo. Atsižvelgiant į tai, yra pagrindas teigti, kad Stasys Mekšėnas pažeidė Įstatymo 12 straipsnio 2 dalyje numatytą apribojimą.

Kaip minėta, įstatymų leidėjas besąlygiškai nustatė, kad valstybinėje tarnyboje dirbančio asmens narystė (pareigos) asociacijoje yra traktuojamas kaip privataus intereso buvimas ir tai negali būti ginčijama. Tai patvirtino ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. gruodžio 21 d. ir 2004 m. liepos 1 d. nutarimai, kuriuose konstatuota, kad „Konstitucija pripažįsta ir palaiko susivienijimų (asociacijų), kaip viešai veikiančių institucionalizuotų interesų grupių, įvairovę <...>“, todėl asociacijos, sudarytos siekiant atstovauti ir ginti jų narių interesus, Įstatymo taikymo prasme laikytinos privačiomis grupėmis.

Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja įvairius konstitucinius reikalavimus valstybės (valstybinei) tarnybai kaip sistemai, apimančiai valstybės ir savivaldybių institucijose dirbančių asmenų profesinę veiklą. Priimant sprendimus valstybės (valstybinėje) tarnyboje turi būti išvengta viešųjų ir privačių interesų konfliktų, neturi būti sudaromos prielaidos tokiems konfliktams kilti. Užtikrinant viešąjį interesą, būtina išvengti nepagrįsto ir neteisėto interesų grupių poveikio (*Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas*).

Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarime konstatuota: „Įstatymų leidėjas pagal Konstituciją turi pareigą teisės aktais nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad <...> visi asmenys, priimančys visuomenei ir valstybei reikšmingus sprendimus, galėtų tinkamai vykdyti savo įgaliojimus, kad būtų išvengta viešųjų ir privačių interesų supriešinimo <...>.“

Tokioms situacijoms išvengti ir yra skirtas Įstatymas, kuriame įstatymų leidėjas įtvirtino konkrečias priemones, užtikrinančias, jog priimant sprendimus pirmenybė būtų teikiama viešiesiems interesams, tarp jų – teisės atstovauti apribojimą.

Stasys Mekšėnas, nepaisydamas Įstatymo 12 straipsnio 2 dalies nuostatų, draudžiančių valstybinėje tarnyboje dirbantiems asmenims atstovauti privačioms grupėms ar asmenims ir ginti jų interesus valstybės ir savivaldybių institucijose, savo vadovaujamos Velykalnio bendruomenės vardu Rokiškio rajono savivaldybės administracijai teikė įvairaus pobūdžio prašymus ir sudarė dalinio finansavimo sutartis.

Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu bei

Lietuvos Respublikos Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 29 straipsnio 1 dalies 1 punktu,

n u s p r e n d ė:

1. Pripažinti, kad Rokiškio rajono savivaldybės tarybos narys Stasys Mekšėnas, Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nustatyta tvarka ir terminais privačių interesų deklaracijoje nepateikęs duomenų apie pareigas asociacijose Rokiškio rajono tinklinio sporto klube „Senas grafas“ ir Rokiškio miesto vietos veiklos grupėje, pažeidė šio įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 4 punkto ir 7 straipsnio 1 dalies nuostatas.

2. Pripažinti, kad Rokiškio rajono savivaldybės tarybos narys Stasys Mekšėnas, dalyvaudamas šios savivaldybės tarybos 2018 m. liepos 27 d. posėdyje svarstant ir priimant sprendimą, kurio projekte buvo numatytas dalinio finansavimo skyrimas politikui vadovaujamos Velykainio bendruomenės vykdomam projektui, pažeidė Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto ir 11 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatas.

3. Pripažinti, kad Rokiškio rajono savivaldybės tarybos narys Stasys Mekšėnas, šios savivaldybės administracijoje 2017 m. ir 2018 m. laikotarpiu atstovavęs savo vadovaujamos Velykainio bendruomenės interesams, pažeidė Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 12 straipsnio 2 dalies nuostatas.

4. Siūlyti Rokiškio rajono savivaldybės merui ateityje taikyti Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 11 straipsnio 6 dalies nuostatą ir motyvuotu rašytiniu sprendimu nušalinti šios savivaldybės tarybos Stasį Mekšėną nuo konkrečių sprendimų, susijusių su Velykainio bendruomene, rengimo, svarstymo ar priėmimo procedūrų, jeigu yra pakankamas pagrindas manyti, kad jo dalyvavimas sukeltų interesų konfliktą.

5. Sprendimo kopiją išsiųsti Rokiškio rajono savivaldybės tarybos nariui Stasiui Mekšėnui, Rokiškio rajono savivaldybės merui ir pareiškėjui.

6. Sprendimą paskelbti interneto svetainėje *www.vtek.lt*.

Sprendimas gali būti skundžiamas Vilniaus apygardos administraciniam teismui per vieną mėnesį nuo sprendimo paskelbimo arba jo įteikimo suinteresuotajam asmeniui dienos.

Komisijos pirmininkas

Edmundas Sakalauskas

Komisijos balsavimo rezultatai:

Sprendimas priimtas vienbalsiai.

Edmundas Sakalauskas – už;

Virginijus Kanapinskas – už;

Saulius Katuoka – už;

Dalia Paulauskaitė – už;

Antanas Šenavičius – už.